

Važnost digitalne humanistike u školskom knjižničarstvu

Vulić, Adriana

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Departement of Culturology / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Odjel za kulturologiju**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:156:741007>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the diploma theses of the Department of Cultural Studies, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

DIPLOMSKI RAD

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

DIPLOMSKI RAD

VAŽNOST DIGITALNE HUMANISTIKE
U ŠKOLSKOME KNJIŽNIČARSTVU

Ime i prezime

Osijek, 16. travnja 2018.

Adriana Vulić

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

TEMA: VAŽNOST DIGITALNE HUMANISTIKE
U ŠKOLSKOME KNJIŽNIČARSTVU
PRISTUPNIK: Adriana Vulić

TEKST ZADATKA:

Cilj rada jest naznačiti važnost digitalne humanistike u radu školske knjižnice, a posebice u radu s djecom mlađe školske dobi. Uz pojašnjenje procesa knjižničnoga fonda, navlastito izgradnje fonda školskih knjižnica, te uvidom u suvremenu školsku knjižnicu, naglasak se stavlja na sami plan i program rada školskoga knjižničara, kao i na ciljeve razvoja i djelovanja školskih knjižnica. Najvažnija u radu jest budućnost školske knjižnice, prikazana kroz prizmu digitalne humanistike. Praktičnim se radom namjerava prikazati kako izgleda nastavni sat stručnoga suradnika knjižničara u radu s djecom mlađe školske dobi korištenjem tradicionalnoga nastavnog medija—knjige— i onoga pomoću digitalne humanistike, u ovome slučaju crtanog filma. Usporedit će se efektivnost nastave provedene korištenjem tradicionalnoga medija s efektivnošću nastave potpomognute digitalnom humanistikom. Parametri usporedbe bit će učenička suradnja, na koju će biti spremni za tradicionalnoga nastavnog sata i ovoga *modernoga*.

Osijek, 16. travnja 2018.

Mentor:

doc. dr. sc. Tihomir Živić

Predsjednik Odbora za završne i
diplomske ispite:

izv. prof. dr. sc. Ivo Džinić

ODJEL ZA KULTUROLOGIJU		
DIPLOMSKI RAD		
Znanstveno područje: Društvene znanosti		
Znanstveno polje: Informacijske i komunikacijske znanosti		
Znanstvena grana: Knjižničarstvo		
Prilog:		Izrađeno:
		Primljeno:
Mj.:	Broj priloga:	Mentor: Doc. dr. sc. Tihomir Živić Komentorica: dr. sc. Tamara Zadravec
Pristupnica: Adriana Vulić		

Sažetak.....	6
1. Uvod	8
2. KNJIŽNIČNI FOND	9
2.1. Stvaranje fonda	9
2.2. Izgradnja knjižničnoga fonda u školskoj knjižnici	10
2.3. Proces izgradnje fonda	11
3. SUVREMENA ŠKOLSKA KNJIŽNICA	12
4. PLAN I PROGRAM RADA ŠKOLSKOGA	15
KNJIŽNIČARA.....	15
5. CILJEVI RAZVOJA I DJELOVANJA ŠKOLSKIH KNJIŽNICA	16
6. ZAKONSKI I PODZAKONSKI OKVIRI KNJIŽNIČNIH DJELATNOSTI..	18
6.1. Zakon o agenciji za odgoj i obrazovanje.....	19
7. BUDUĆNOST ŠKOLSKIH KNJIŽNICA	20
8. PRAKTIČNI PRIMJER—PEDAGOŠKE	21
RADIONICE	21
8.1. Prva pedagoška radionica	22
8.2. Druga pedagoška radionica	27
8.3. Treća pedagoška radionica.....	29
8.4. Četvrta pedagoška radionica.....	30
8.5. Peta pedagoška radionica	33
9. Zaključak	36
Bibliografija.....	38

Sažetak

Cilj rada jest naznačiti važnost digitalne humanistike u radu školske knjižnice, a posebice u radu s djecom mlađe školske dobi. Najvažnija u radu jest budućnost školske knjižnice prikazana kroz prizmu digitalne humanistike. Praktičnim se radom namjerava prikazati kako izgleda nastavni sat stručnoga suradnika knjižničara u radu s djecom mlađe školske dobi korištenjem tradicionalnoga nastavnog medija- knjige i onoga pomoću medija digitalne humanistike- u ovome slučaju crtanog filma. Usporedit će se efektivnost nastave provedene korištenjem tradicionalnoga medija s efektivnošću nastave potpomognute digitalnom humanistikom. Parametri usporedbe bit će suradnja učenika na koju će biti spremni za vrijeme tradicionalnoga nastavnog sata i ovoga modernoga.

Teoretski dio rada nešto više govori o samome fondu knjižnice, odnosno o njegovu kreiranju; suvremenoj školskoj knjižnici; planu i programu rada školskog knjižničara; ciljevima razvoja i djelovanja školske knjižnice; zakonskim i podzakonskim okvirima djelatnosti i budućnosti same školske knjižnice.

U praktičnome se dijelu rada naglasak stavlja na pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičku izobrazbu (PPDMI). Pomoću primjera radionice u Osnovnoj školi Hinka Juhna u Podgoraču, u 1. razredu osnovne škole, pokazat će se važnost PPDMI u izobrazbi školskoga knjižničara, ali i važnost korištenja digitalne humanistike u svakodnevnome radu.

Ključne riječi: školska knjižnica, školski knjižničar, digitalna humanistika, pedagoško-psihološko-didaktičko-metodička izobrazba, pedagoška radionica

Abstract

This paper's objective is to signify the importance of Digital Humanities in the operations of a school library, especially in its operations pertaining to the junior schoolers. In addition to the clarification concerning a process of library holdings establishment and an insight in the contemporary school library, the emphasis is laid on the very curriculum of a school librarian, as well as on the objectives of school libraries' development and operations. The most significant paper's part is construed by the future of a school library, depicted through a prism of Digital Humanities. A practicum is implemented to demonstrate the lecture of a librarian in his or her capacity as an associate expert in his or her operations with the junior schoolers while deploying a traditional instructional medium—the book—, as well as by the deployment of an animated motion picture, the one pertaining to the Digital Humanities. Instructional efficacy while deploying a traditional medium will be compared to the one enhanced by the Digital Humanities. Thereby, students' collaboration, the one evinced during a traditional lecture and the one demonstrated during a “modernized” lecture, will be applied as comparison parameters.

Keywords: school library, school librarian, Digital Humanities, pedagogical-psychological-didactic-methodical education, pedagogical workshop

1. Uvod

Cilj diplomskoga rada jest ukazati na važnost digitalne humanistike u školskome knjižničarstvu, ali i u knjižničarstvu inače.

Teoretski dio rada nešto više govori o samome fondu knjižnice, odnosno o njegovu kreiranju; suvremenoj školskoj knjižnici; planu i programu rada školskog knjižničara; ciljevima razvoja i djelovanja školske knjižnice; zakonskim i podzakonskim okvirima djelatnosti i budućnosti same školske knjižnice.

U praktičnome se dijelu rada naglasak stavlja na pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičku izobrazbu (PPDMI) Pomoću primjera radionice u Osnovnoj školi Hinka Juhna u Podgoraču, u 1. razredu osnovne škole, pokazat će se važnost PPDMI u izobrazbi školskoga knjižničara.

Govoreći o knjižnicama kao intelektualnome, informacijskom, komunikacijskom i medijskome središtu, prema tipologiji Organizaciji Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu ¹(UNESCO) (knjižnica, govorimo o nacionalnima sveučilišnim (knjižnice u sustavu visokih učilišta), općeoznanstvenim (koje nisu ni nacionalne ni središnje sveučilišne), specijalnim, narodnim i školskim knjižnicama.

Fond knjižnice poželjno je što više nadograđivati, a to ovisi o namjeni knjižnice, njezinu postojećem fondu i financijskim sredstvima same knjižnice. Također, govoreći o nadogradnji knjižničnoga fonda, potrebno je ponajviše usmjeriti pažnju na potrebe korisnika određene knjižnice. Program izgradnje fonda jest dokument o općim principima popunjavanja fonda, koji određuje svrhu i sadržaj s gledišta korisnika kao i stručnjaka. Fond knjižnice podrazumijeva skup fizičkih izvora informacija kombiniranih s virtualnim pristupom odabranim i organiziranim izvorima informacija.

---

¹ Engl. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

2. KNJIŽNIČNI FOND

Knjižnični fond nikad ne bi smio biti statičan. Uvijek ga je potrebno unaprjeđivati, nadograđivati i popunjavati u skladu s potrebama knjižnice i njezinih korisnika. Važno je da stručnjaci tijekom popunjavanja fonda knjižnice rade u suradnji sa svojim korisnicima i stave potrebe korisnika u prvi plan.

2.1. Stvaranje fonda

Kada knjižnica stvara svoj fond, odnosno nadograđuje postojeći, prvo odlučuje kojom će ga metodom nadograditi. Polazišta u izgradnji knjižnoga fonda počivaju na sustavnome i planskom razvijanju postojećeg fonda (stanje fonda, snaga fonda i pojedinih zbirki, jasna vizija željenoga dosega fonda i pojedinih zbirki); zahtjevima korisnika; dostupnosti građe s obzirom na potrebnu širinu i dubinu (parametri definirani u razvojnoj politici fonda i svake pojedine zbirke); izboru (engl. *selection*) i nabava (engl. *acquisition*). Nadogradnja fonda moguća je kupnjom (tada govorimo o vrstama narudžbi, ogledu, privatnim osobama); darom (tada govorimo o izazvanim ili slučajnim, legatu, otkupu); zamjenom obveznim primjerkom; uključivanjem vlastitih izdanja. Ako se knjižnica odluči kupnjom nadograditi svoj fond, tada se nalazi pred takozvanim *izazovima kupnje*, odnosno postavljaju se pitanje od koga kupovati. Mogućnosti knjižnice u tome su slučaju kupiti izravno od nakladnika ili preko posrednika. Prednosti kupnje su izbjegavanje posrednika čije sudjelovanje u lancu nabavke znatno poskupljuje knjigu, stvara se odnos uzajamnog povjerenja koji je potrebno održavati, i slično. Nedostatci su pak primoranost na suradnju s velikim brojem tvrtki, složenost komunikacije, troškovi komunikacije, vrijeme osoblja (Aparac Jelušić 7). Struka pak ističe da je ogled najbolji i nezamjenljiv način nabave, dok protivnici ogleda ističu da se na taj način knjižničari previše oslanjaju na druge, odnosno da sami ne istražuju, vrjednuju nove naslove, autore ...

Još je jedna mogućnost nabave takozvana *šetnja po knjižarama*. Zagovornici ove metode tvrde da se knjižare trebaju redovito obilaziti radi popunjavanja fonda naslovima koje izdavači ne pošalju na ogled. Opozicijski se govori o lancu knjižara, izboru građe i vremenu osoblja. Najveći je naglasak stavljen, u tome kontekstu, na gubitak vremena osoblja pri obilasku knjižara, a koji bi mogao biti proveden u neposrednom radu s korisnicima.

Krajnja nužda, to jest ponuda naslova koje je na drugi način teško ili nemoguće nabaviti je također jedan od problema s kojima se knjižnice danas susreću. Susreću se s akviziterima, zbog čega dolazi do smanjenja rabata koji je donedavno bio i 50 %. Danas, upravo zbog akvizitera, dobavljači ne odobravaju tolike rabate, najčešće do 20 %, a ponekad ga uopće ne odobravaju. Knjižare od nakladnika uzimaju 30-50 % vrijednosti primjerka, a nakladnici bi u izravnoj pogodbi s knjižnicom mogli ponuditi i više. U tom kontekstu govoreći, knjižara jest svojevrsna „neprijateljica“ knjižnici kad je nabavka i širenje fonda u pitanju.

2.2. Izgradnja knjižničnoga fonda u školskoj knjižnici

Baziravši rad na školskoj knjižnici, radu u njoj i potrebama korisnika školske knjižnice, valja istaknuti polazišta u izgradnji knjižničnog fonda u školskoj knjižnici.

U školskim se knjižnicama naglasak stavlja na integraciju elektroničkih izvora u programe izgradnje fonda. Važni su elementi sljedeći: rast i održavanje fonda (u tome smislu govorimo o posebnosti zbirke—učenička, nastavnička, referentna, multimediji, pročišćavanju i održavanju); prostoru i opremi (točnije, posebnosti zbirke – načinu smještanja, pristupu, infotehnologiji); ljudskim potencijalima; mogućnostima suradnje; financijskim izvorima.

2.3. Proces izgradnje fonda

U prošlom se poglavlju bazično govori o izgradnji knjižničnoga fonda u školskoj knjižnici. Ovo se poglavlje bazira na samome procesu izgradnje fonda u školskoj knjižnici, odnosno fazama procesa izgradnje fonda.

Početak procesa jest upoznati potrebe, zahtjeve, međuovisnost (unutar zajednice kojoj se knjižnica obraća), te odrediti način financiranja to jest raspoređivanja (alokacije) financijskih sredstava. Zatim se postavljaju smjernice nabave koje jesu: selekcija, postupci nabave, pročišćavanje, vrednovanje. Smjernice jesu pisani dokument koji se zasniva na poslanju knjižnice, a svrha mu je jasno predočiti svrhu i ciljeve izgradnje fonda; biti pomagalo knjižničarima pri nabavi, u njihovu svakodnevnom radu. Reprezentativni primjer toga jest Smjernice politika za razvoj zbirke medijskih programa školskih knjižnica (engl. *Collection Development Policy Guidelines for School Library Media Programs*). Iz dokumenta izdvajamo sljedeće: „Sve školske knjižnice u Monatni moraju predočiti i primjenjivati smjernice za izgradnju fonda, kako bi uopće mogle tražiti sredstva iz proračuna (Montana State Library Commission; primjenjuje se od 1986.)“ (Aparac-Jelušić 33-44). Dokument je kratak pregled što takve smjernice trebaju sadržavati.

Politika izgradnje fonda uključuje elemente nabavne politike, ali također opisuje i kako zbirke odgovaraju potrebama korisnika, u čemu je snaga ili slabost fonda, u kojem je odnosu fond prema drugim lokalnim fondovima i koji su ciljevi izgradnje fonda. Te se smjernice pišu zbog knjižničnog osoblja, knjižničnog odbora, osnivača, nadležnog upravnog tijela i sličnoga. Dužina smjernica varira i ovisna je o složenosti zbirke i zajednice korisnika.

Izgradnja knjižničnoga fonda nije ništa drugo negoli „proces tijekom kojega se odlučuje koja je građa primjerena za zbirku s obzirom na pohranjene sadržaje i informacije koje pruža, područje znanosti koje pokriva i cijenu“ (Aparac-Jelušić 3-4)

„Idealan bibliotekar mora težiti za tim da fond svoje knjižnice popuni najboljim knjigama o najboljim predmetima, brižljivo pazeći na želje svojih posebnih korisnika; da uz pomoć tako probranog fonda promiče knjigu i budi želju za čitanjem“ (Dewey. 1876.)

3. SUVREMENA ŠKOLSKA KNJIŽNICA

Suvremena školska knjižnica, osim što je intelektualno, informacijsko i kulturno središte, njeguje i vrjednuje odgojno-obrazovnu zadaću koja utječe na cjelokupni tjelesni, kognitivni, psihosocijalni, emocionalni i duhovni razvoj učenika. Zbog toga je dio sustava knjižnica koje zajedno tvore komunikacijsku, računalnu, informacijsku, organizacijsku i ljudsku mrežu. Županijske matične narodne knjižnice trajno i sustavno organiziraju temeljne i razvojne poslove knjižnica te ugrađuju nove usluge knjižnica, oslanjajući se većim dijelom na tradicionalno poslovanje, a svojom automatizacijom omogućuju brže poslovanje i nove usluge u odgojno-obrazovnom procesu. Temeljitom analizom stanja u svim školskim knjižnicama osnovnog i srednjeg obrazovanja, županijske matične narodne knjižnice izrađuju idejni koncept svake školske knjižnice, što je uporište stručnog knjižničnog razvoja koji će korisnicima, učenicima i učiteljima omogućiti ulazak u Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS).

Nove usluge školske knjižnice u novom tisućljeću pretpostavljaju knjižničara kao sudionika informacijskog društva od kojega se traži vrsno poznavanje najrazličitijih izvora znanja i sve veće tehničko i računalno znanje zbog njegova ključnog mjesta u knjižnici.

Na vrhu piramide nalazi se Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, kao središte hrvatskoga knjižničnog sustava i središnja matična knjižnica za školske knjižnice na području Republike Hrvatske, a djeluje temeljem *Zakona o knjižnicama* (NN 105/97, 5/98 i 104/00), *Pravilnika o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj* usvojenog (2001.) te službenih dokumenata Knjižnice. Na mrežnim stranicama Nacionalne i sveučilišne knjižnice Razvojna matična služba izvješćuje o tekućim pitanjima iz djelokruga svojega rada i rada školskih knjižnica te donosi najnovije podatke o radu županijskih matičnih službi sa školskim knjižnicama.

Tijekom razvoja civilizacije temeljenom na pisanome komuniciranju, važnost knjižnica otkrivaju i proučavaju mnogi znanstvenici, književnici i filozofi. Knjižnice su danas više no ikada svojim službama i uslugama, novom tehnologijom i novim oblicima komuniciranja među ljude unijele promjene na svim društvenim razinama. Sasvim je

izvjesno da ulogu školske knjižnice treba procijeniti u sklopu vizije suvremene škole, koja se najčešće određuje ciljevima koje želi ostvariti. Pođimo najprije od spoznaje da se znanje ne može predati učenicima, već da ga oni stječu aktivnim radom na izvorima znanja. Razvojem individualne stvaralačke sposobnosti učenika, osposobljavanjem za samostalno učenje, utemeljeno na istraživačkom pristupu, ostvaruju se zadaće suvremene školske knjižnice kao mjesta poticanja informacijske pismenosti. Živimo s dva procesa koji vidno utječu na sva područja današnjice – s jedne strane znanje sve brže zastarijeva, a s druge strane znanje se sve više umnogostručuje. S obzirom na te dvije činjenice, učenje postaje cjeloživotno, pa usvajanje informacija te razvijanje informacijske sposobnosti i kritičkog mišljenja prema njima započinje i zatim se permanentno ostvaruje u školskim knjižnicama. Izvan svake je dvojbe da je uloga školskih knjižnica prepoznata kao komunikacijski protok društva, takozvani. protok informacija korištenjem računalne tehnologije. Jedan od osnovnih ciljeva školske knjižnice, i kao dijela nacionalnoga knjižničkog sustava, jest svakidašnja primjena ~~korištenje~~ informacijske tehnologije, odnosno trajno sudjelovanje u informatičkome opismenjavanju učenika i učitelja. Suvremenu školsku knjižnicu treba ugraditi u sustav knjižnica, koji će se sastojati od komunikacijske, računalne, informacijske i ljudske mreže (Zovko 40).

To podrazumijeva dostupnost podataka o svojoj knjižničnoj građi svim korisnicima i pristup svim relevantnim informacijama. Također podrazumijeva i njegovanje specifičnih odgojno-obrazovnih i komunikacijskih potreba učenika i učitelja na nacionalnoj, zavičajnoj, lokalnoj i osobnoj razini.

Školska knjižnica, kao sastavni dio škole, treba se skrbiti o tome da svaki učenik, usvajanjem novog znanja i umijeća, uspije na najbolji način, potičući metode djelotvornoga poučavanja. . Mjesto je to u kojem je učenje temeljeno na istraživanju, rješavanju problema, pretraživanju, selekciji i uporabi informacija na svim dostupnim medijima, a može se ostvarivati individualno, skupno i u paru.

Nove usluge školske knjižnice u novom tisućljeću pretpostavljaju knjižničara kao sudionika informacijskog društva pa se od njega traži vrsno znanje najrazličitijih izvora znanja i sve veće tehničko i računalno znanje jer njemu je namijenjeno ključno mjesto u školskoj knjižnici.

Partnerski odnos knjižničara s učenicima i učiteljima poboljšava učenje i razumijevanje gradiva primjenom načela interdisciplinarnosti i multimedijalnosti. Nositelj djelatnosti školske knjižnice jest školski knjižničar, od kojega se očekuje profesionalni pristup u komunikaciji i radu, sposobnost razumijevanja korisničkih potreba te informacijske vještine i znanje o svrhovitosti i kvalitetnoj uporabi informacija. Školski knjižničar mora poštovati visoke etičke standarde: svim korisnicima ravnopravno pruža usluge, zvijezda je vodilja u školskim programima razvoja knjižničarstva, suradnik informacijskog društva te ima ključno mjesto u školskoj knjižnici u novome tisućljeću (Zovko 45).

4. PLAN I PROGRAM RADA ŠKOLSKOGA KNJIŽNIČARA

Plan i program rada školskoga knjižničara nedjeljiv je dio ukupnog plana i programa rada škole te treba izražavati specifične potrebe škole. Timskim radom školskog knjižničara i učitelja, odnosno nastavnika omogućuje se povezivanje predmetnih područja, korelacija i integracija sličnih ili zajedničkih nastavnih sadržaja pri planiranju i u ostvarivanju, čime se smanjuje opterećenost učenika i racionalizira vrijeme potrebno za učenje, odnosno usvajanje gradiva.

Segmenti programa rada školske knjižnice mogu biti namijenjeni samo učenicima, samo učiteljima, odnosno nastavnicima te stručnim suradnicima ili svim korisnicima zajedno, a razlikuje se u zadaćama i ciljevima. Može se provoditi trajno ili povremeno u prostorima školske knjižnice, a aktivnosti za koje knjižnica daje logističku potporu provode se kao pomoć i potpora učenicima i učiteljima, nastavnicima te stručnim suradnicima u prikupljanju materijala, literature i informacija iz raznih medija, pri ostvarivanju nastavnog plana i programa. Kao krajnji cilj djelovanja školske knjižnice ističe se učenik (Lovrinčević 35)

On je aktivni sudionik i subjekt društva, obrazovan za primanje i davanje informacija, humanistički orijentiran i komunikacijski odgojen. Upravo to su odlike budućega građanina koji treba prihvatiti načela demokratskoga građanstva temeljenog na pravima i odgovornostima, ali koji također treba i sam sudjelovati u stvaranju toga društva i humanog svijeta.

5. CILJEVI RAZVOJA I DJELOVANJA ŠKOLSKIH KNJIŽNICA

S obzirom na rad školskih knjižnica danas, treba postaviti nekoliko pitanja. Koji su ciljevi razvoja i djelovanja školskih knjižnica i kojom se strategijom mogu ostvariti? Jesu li uspostavljeni ciljevi razvoja školskih knjižnica na nacionalnoj razini, je li strategija razvoja jedinstvena za sve vrste knjižnica, je li uopće moguća jedna strategija za sve, ako se imaju u vidu, na primjer, školske knjižnice? Treba li pri izradbi strategije krenuti od strategije na nacionalnoj razini i na temelju nje izraditi strategije njezinih sastavnica ili će strategija sastavnica dati zajedničke elemente za nacionalnu strategiju razvoja pojedinih knjižničnih sustava i knjižničnoga sustava u cijelosti? Koje je mjesto školskih knjižnica u strategijskim dokumentima odgovarajućih državnih tijela ovlaštenih (i) za knjižnice te u strategijama razvoja pojedinih lokalnih zajednica? U *Program znanstvene djelatnosti Nacionalne i sveučilišne knjižnice: 2011 – 2015.* uvršten je razvoj nacionalnoga knjižničnog sustava koji će se odvijati nizom povezanih razvojnih potprograma. Prema odredbi članka 15. *Pravilnika o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj* (2001.), obveza je Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK) izraditi prijedloge planova razvoja knjižnične djelatnosti na razini države i podastrijeti ih Hrvatskomu knjižničnom vijeću, te je slijedom toga Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu ishodište strategije razvoja svih vrsta knjižnica u Hrvatskoj (Čelić-Tica 35-40)

Unatoč raznolikosti pojedinih vrsta knjižnica koje se moraju iskazati u strategijama njihova razvoja u Hrvatskome zavodu za knjižničarstvo NSK, dogovorena je njihova ujednačena struktura—uvod (analiza stanja), misija i vizija, zakonski okvir te načela/ciljevi strategijskoga razvoja:

- korisnici i usluge—obrazovanje korisnika: informacijska pismenost, odgojno-obrazovna djelatnost, razvoj službi i usluga, prostor i opremanje knjižnica
- izgradnja i razvoj zbirke – digitalna knjižnica, zaštita knjižnične građe, baštinske zbirke
- funkcionalna povezanost knjižnica
- stalno stručno usavršavanje knjižničara

- suradnja u sklopu knjižničnoga sustava i međunarodna suradnja
- novčano potpomaganje provedbe strategije (Čelić-Tica 35-40).

6. ZAKONSKI I PODZAKONSKI OKVIRI KNJIŽNIČNIH DJELATNOSTI

Zakonskim i podzakonskim okvirima stvorene su pretpostavke za ostvarivanje hrvatske suvremene školske knjižnice. Poštujući zakonske odredbe, školske knjižnice imaju čvrsto utemeljeno mjesto u nacionalnome sustavu školstva, iako smo svjesni da svoj maksimum razvitka mogu dosegnuti tek ukupnim gospodarskim razvitkom.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine 87/08) ima obilježje jedinstvenog akta, jer povezuje istu djelatnost, ciljeve, načela, organizaciju, prava neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti i sudionika odgojno-obrazovnoga procesa na razini osnovnoga i srednjega odgoja i obrazovanja., a temeljnog akta, jer pretpostavlja izradu niza podzakonskih akata koji će osigurati dublju i detaljniju razradu ovlaštenja i odgovornosti odgojno-obrazovnih sudionika u svim segmentima odgojno-obrazovne djelatnosti.

Zakonom je, između ostaloga, propisano sljedeće:

- školska ustanova (osnovna i srednja škola te učenički dom) ima knjižnicu
- djelatnost knjižnice sastavni je dio obrazovnog procesa u kojem se stručno-knjižnična djelatnost obavlja u manjem opsegu ili uobičajeno i služi za ostvarivanje obrazovnog procesa
- knjižnica mora udovoljavati uvjetima koji su propisani standardima ukupne - tjedne obveze učitelja, nastavnika, odgajatelja i stručnih suradnika utvrđuju se u 40-satnome radnom tjednu godišnjim planom i programom rada
- stručni suradnici obavljaju neposredan odgojno-obrazovni rad s učenicima te stručno-razvojne i koordinacijske poslove
- tjedna norma neposrednoga odgojno-obrazovnog rada stručnog suradnike je 25 sati
- tjedne radne obveze učitelja i stručnih suradnika propisuje ministar.

Također su propisani uvjeti za zasnivanje radnoga odnosa, tako da poslove stručnoga suradnika (između ostalih i knjižničara) može obavljati osoba koja je završila diplomski sveučilišni studij odgovarajuće vrste i ima pedagoške kompetencije, te da odgovarajuću vrstu obrazovanja učitelja, nastavnika i stručnih suradnika propisuje ministar.

6.1. Zakon o agenciji za odgoj i obrazovanje

Narodne novine (85/06) propisuju da Agencija za odgoj i obrazovanje obavlja stručne i savjetodavne poslove u odgoju i obrazovanju; sudjeluje u praćenju, unapređivanju i razvoju odgoja i obrazovanja; obavlja stručno-pedagoški nadzor izravnim uvidom u odgojno-obrazovni rad ustanove, rad odgojno-obrazovnih radnika te rad ravnatelja.

Propisana su i Mjerila za prostor u srednjim školama tako da prostor knjižnice treba biti prilagodljiv promjenama u obrazovnom programu i novim tehnologijama. Veličina prostora knjižnice ovisi o broju učenika odnosno broju razrednih odjela. Koeficijent izvodljivosti standarda je "0", a to znači da se navedene odredbe moraju postići odmah u novim školama. Koeficijent izvodljivosti standarda je "4", što znači da se navedene odredbe moraju postići do kraja 2022. godine , a odnosi se na dogradnju i rekonstrukciju postojećih škola.

Standardom za školske knjižnice (*Narodne novine* 34/00), u koji su ugrađene preporuke UNESCO-va *Manifesta za školske knjižnice*, nastoji se u svim segmentima dosegnuti odgovarajuća razina, tako da školske knjižnice postanu jedan od temeljnih oslonaca za provedbu programa uključivanja u informacijsko društvo i preoblikovanje odgojno-obrazovnih procesa. Standardom se određuju minimalni uvjeti koji se odnose na knjižničnu građu; knjižnično osoblje; prostor i opremu za obavljanje djelatnosti školskih knjižnica.

Provedbenim propisima pobliže se uređuje ova djelatnost s obzirom na stručnu spremu, normu rada itd., a time se reguliraju prava i obveze, uvjeti i način provedbe te ostalo.

7. BUDUĆNOST ŠKOLSKIH KNJIŽNICA

Napretkom informacijske tehnologije nastava i obrazovanje se mijenjaju te se samim mijenjaju i uloge nastavnika i školskih knjižničara. Donedavno je uloga knjižničara bila izdavati djeci lektiru te se pobrinuti da oni koji vole čitati, a kojih je sve manje, imaju dostupnu literaturu koja ih zanima. Ponekad bi knjižničari, u dogovoru s profesorima i nastavnicima, održali sat u knjižnici. Danas je uloga učitelja i knjižničara da osiguraju djeci dostupnu literaturu, ali i da ih vodi kroz nastavni proces. Njihova zadaća je dopustiti mladima da nađu ono što ih zanima te ih uputiti na prve izvore iz kojih oni mogu prikupiti i formirati svoje znanje u području od vlastitoga interesa.

Uloga nastavnika puno je više zahvaćena ovom promjenom od uloge knjižničara, no knjižničar je dobio i druge mogućnosti. Najviše zbog „slobodnog“ vremena kojeg ima na raspolaganju, knjižničar je najčešće zadužen za pisanje školskih projekata koje najčešće sam i provodi s učenicima, dakako u dogovoru s učiteljima i profesorima. Osim toga, posao je knjižničara donekle otežan jer se razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije povećalo tržište literature, a knjižničar kao takav mora biti barem djelomično u toku s izdavaštvom i općenito nakladničkim svijetom. Također, razvojem informacijskih tehnologija (IT) povećava se i broj medija na kojima literatura može biti dostupna. Knjižničareva je uloga da ocijeni kvalitetu medija i njegova sadržaja te da procijeni je li takav sadržaj potreban i prilagođen za potrebe te škole.

Nažalost, zbog slabijeg financijskog stanja naših škola, knjige su najčešći izvor koji je dostupan učenicima. Financijski je nedostatak dobar „motivator“ koji bi trebao moći potaknuti knjižničare da se okrenu suvremenim metodama koje ne iziskuju oveće količine novca, primjerice sadržaji otvorenih domena(engl. *free domain contents*). Također, osim razvoja IT tehnologije, razvojem digitalne humanistike , koja također ne postoji „od jučer“, ali je u Hrvatskoj tek nedavno prihvaćena kao trend, moguće je besplatno (ili za vrlo skroman iznos novčanih sredstava) pristupiti sadržajima koje određena školska knjižnica treba, ovisno o školskom programu (posebice kada je u pitanju srednjoškolska knjižnica).

8. PRAKTIČNI PRIMJER—PEDAGOŠKE RADIONICE

Kako je i najavljeno u Sažetku, cilj je uočiti i naznačiti razliku u učeničkoj suradnji za tradicionalnoga nastavnog sata i onoga „modernoga“. Kada koristimo izrazom tradicionalni nastavni sat, zapravo mislimo na korištenje tradicionalnoga nastavnog medija—knjige. Moderni nastavni sat, dakako, ne isključuje uporabu knjige kao tradicionalnoga medija, ali ju podupire i olakšava sam rad u nastavi. Kada bismo željeli definirati što je točno digitalna humanistika i čemu ona služi, mogli bismo reći da je „digitalna humanistika, poznata još i kao humanističko računarstvo, oblast istraživanja, učenja, i stvaranja koja se nalazi na razmeđu računarstva i humanističkih zanosti. Po prirodi je metodična, a po opsegu je interdisciplinarna. Digitalna humanistika obuhvaća ispitivanje, analizu, sintezu te prezentaciju informacija u elektronskome obliku, ali također proučava kako mediji utječu na discipline u kojima se koriste i što ove discipline mogu ponuditi našem znanju računarstva.”²

Kako je bilo i predviđeno, održano je ukupno šest radionica u prvome razredu osnovne škole Hinka Juhna u Podgoraču. U dogovoru s razrednicom, radionice su bile raspoređene po jedna, u trajanju od jednoga školskog sata, u razmaku od 14 dana. Razred čini osamnaest učenika, od kojih su jedanaest dječaka i sedam djevojčica. Budući da su prve radionice provedene u listopadu i studenome, učenici prvoga razreda dotad nisu naučili sva slova pa je bilo potrebno prilagoditi radionicu u tome smislu. Radionica je posebno prilagođena i provedena u skladu s metodologijom „vođenoga čitanja“ (Dvornik 9-25).³

---

² Preuzeto s: <https://digitalnakuolemanistika.wordpress.com/2015/03/15/hello-world/> (29.11.2017.)

³ Savjetodavnu pomoć pri osmišljavanju radionice pružila je Antonija Huljev, asistentica za pedagošku skupinu kolegijsa na Odjelu za kulturologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

8.1. Prva pedagoška radionica

Tema prve, ali i svih ostalih provedenih radionica, jedinstvena je: *Digitalna humanistika u radu s djecom mlađe školske dobi*. U prvoj radionici, uz temu, naznačujemo još sljedeće: *interpretacija bajke Ljepotica i zvijer autora Charlesa Perraulta*.

Cilj radionice jest upoznati učenike s pojmom bajke; naučiti temeljne razlike između knjige i filma, a svrha je učenje korištenja digitalne humanistike od rane školske dobi. U nastavku prenosimo aktivnosti predviđene u pismenoj pripremi za nastavni sat.

- Voditeljica radionice se predstavlja i najavljuje temu.
- Učenici se smještaju na stolice prethodno složene ukrug na sredini učionice i poziva ih se na suradnju.

1. AKTIVNOST: *Upoznajmo se s bajkom* (12 min)

- Učenici na prethodno pripremljenim listićima označuju emotikon koji označuje njihovo trenutno raspoloženje
- Učenici nabrajaju koje su bajke dosad pročitali.
- Raspravljamo o temeljnim obilježjima bajke (u dogovoru s razrednicom, izabrana je bajka koju nijedno dijete nije pročitalo).
- Uspoređujemo crtane filmove i bajke koje su pročitali

2. AKTIVNOST: *Interpretacija slikovnice Ljepotica i zvijer* (15 min.)

- Započinjemo radionicu vođenoga čitanja.
- Voditeljica radionice učenicima čita slikovnicu *Ljepotica i zvijer*.
- Nakon svake smislene cjeline slikovnice napravimo pauzu u kojoj učenici pogađaju što će se sljedeće dogoditi i argumentiraju svoje mišljenje.

3. AKTIVNOST: *Ilustracija omiljenoga ulomka slikovnice* (13 min.)

- Nakon pročitane cijele slikovnice, učenici ilustriraju omiljeni dio.

- Po završetku ilustracija, u suradnji sa školskom knjižničarkom, izlažemo radove u izložbeni prostor knjižnice.

- Metodom obilaska galerije učenici komentiraju sve radove.

4. AKTIVNOST: *Evaluacija* (5 min.)

- Učenicima je ponovno podijeljen primjerak listića kakav su dobili na početku nastavnoga sata.

- Označuju svoje raspoloženje na kraju nastavnoga sata.

-Zahvaljuje učenicima na suradnji.

Po završetku prve radionice, iznesena su opažanja i zaključci. Isprva su učenici bili iznimno zainteresirani za radionicu, no kako je nastavni sat tekao, a aktivnost se nije mijenjala, učenici su gubili koncentraciju i zabavljali se međusobno. Vrlo je teško zadržati prihvatljivu disciplinu u ovakvome okruženju. U prilogu je nekoliko fotografija s prve radionice. Slika 1 prikazuje početak radionice, Slika 2 prikazuje glavni dio sata, a Slika 3 završni dio. Kao što se može zaključiti iz fotografija, u središnjemu (glavnom) dijelu sata su učenici počeli gubiti koncentraciju, šetati po razredu i zabavljati se, a na Slici 3, u završnome dijelu sata potpuno su zabavljeni fotografiranjem i uopće ne prate sadržaj nastavnoga sata.

Sl. 1: Početak radionice

Sl. 2: Glavni dio sata

Sl. 3: Završni dio sata

8.2. Druga pedagoška radionica

Kao što smo već spomenuli u prethodnome potpoglavlju, tema svih radionica je jedinstvena: *Digitalna humanistika u radu s djecom mlađe školske dobi*. U prvoj radionici, uz temu, naznačili smo još i sljedeće: interpretacija bajke Ljepotica i zvijer autora Charlesa Perraulta. Slijedeći to „pravilo“, u drugoj radionici naznačujemo još i ovo: Dama i skitnica autora Walta Disneya.

Primarni cilj radionice jest upoznati učenike s pojmom bajke; naučiti temeljne razlike između knjige i filma, a svrha je, dakako, učenje korištenja digitalne humanistike od rane školske dobi. U nastavku prenosimo aktivnosti predviđene u pismenoj pripremi za nastavni sat.

- Voditeljica radionice se predstavlja i najavljuje temu.
- Učenici se smještaju na stolice prethodno složene ukrug na sredini učionice i poziva ih se na suradnju.

1. AKTIVNOST: *Upoznajmo se s bajkom* (12 min)

- Učenici na prethodno pripremljenim listićima označuju emotikon koji označuje njihovo trenutačno raspoloženje
- Učenici se prisjećaju koju smo bajku obradili u prvoj radionici
- Prisjećamo se temeljnih obilježja bajke.

2. AKTIVNOST: *Interpretacija slikovnice Dama i skitnica* (15 min.)

- Započinjemo radionicu vođenoga čitanja.
- Voditeljica radionice učenicima čita slikovnicu Dama i skitnica.
- Nakon svake smislene cjeline slikovnice napravimo pauzu u kojoj učenici pogađaju što će se sljedeće dogoditi i argumentiraju svoje mišljenje.

3. AKTIVNOST: *Ilustracija omiljenoga ulomka slikovnice* (13 min.)

- Nakon pročitane cijele slikovnice, učenici ilustriraju omiljeni dio.

- Po završetku ilustracija, u suradnji sa školskom knjižničarkom, izlažemo radove u izložbeni prostor knjižnice.

- Metodom obilaska galerije učenici komentiraju sve radove.

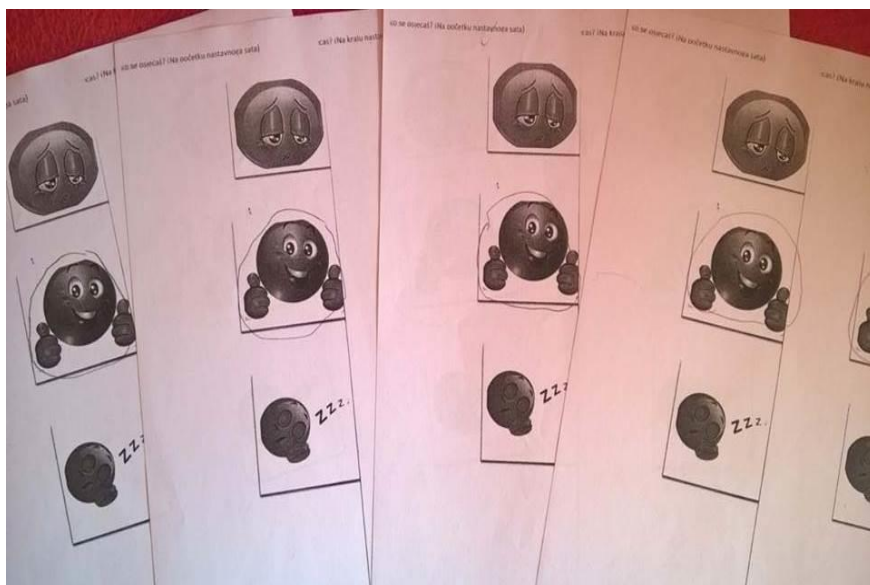
4. AKTIVNOST: *Evaluacija* (5 min.)

- Učenicima je ponovno podijeljen primjerak listića kakav su dobili na početku nastavnoga sata.

- Označuju svoje raspoloženje na kraju nastavnoga sata.

-Zahvaljuje učenicima na suradnji.

Po završetku druge radionice, iznesena su opažanja i zaključci. U prvoj etapi sata učenici su bili iznimno zainteresirani za radionicu. Po uzorku iz prve radionice, očekivano je bilo da će učenici tijekom sata gubiti interes, no kako je nastavni sat tekao, učenici nisu gubili koncentraciju. U prilogu je nekoliko fotografija ispunjenih evaluacijskih listića iz početne etape sata i završne etape sata. Slika 4 prikazuje evaluacijske listiće iz početne etape sata, a Slika 5 prikazuje evaluacijske listiće iz završne etape sata.

Sl. 4 Evaluacijski listići u početnoj etapi sata

Sl. 5 Evaluacijski listići u završnoj etapi sata

8.3. Treća pedagoška radionica

U prethodnim potpoglavljima govorili smo o temi. Tema svih radionica je jedinstvena: *Digitalna humanistika u radu s djecom mlađe školske dobi*. U prvoj radionici, uz temu, naznačili smo još i sljedeće: interpretacija bajke Ljepotica i zvijer autora Charlesa Perraulta. Slijedeći to „pravilo“, u drugoj radionici naznačili smo još i ovo: Dama i skitnica autora Walta Disneya. U ovoj, trećoj po redu, pedagoškoj radionici naznačujemo uz temu i ovo: *Gledanje crtanoga filma Ljepotica i zvijer*.

Primarni cilj radionice jest upoznati učenike s pojmom bajke; naučiti temeljne razlike između knjige i filma, a svrha je, dakako, učenje korištenja digitalne humanistike od rane školske dobi. U nastavku prenosimo aktivnosti predviđene u pismenoj pripremi za ovu radionicu. Kako se radi o gledanju crtanoga filma, predviđeno vrijeme trajanja radionice nešto je duže negoli u prethodne dvije radionice—120 minuta.

- Voditeljica radionice se predstavlja i najavljuje temu.
- Učenici se smještaju na stolice prethodno složene na sredini učionice kako bi simulirali ambijent kina i poziva ih se na suradnju.

1. AKTIVNOST: *Prisjetimo se bajke* (6 min.)

- Učenici na prethodno pripremljenim listićima označuju emotikon koji označuje njihovo trenutačno raspoloženje

- Učenici se prisjećaju koju smo bajku obradili u prvoj radionici
- Prisjećamo se temeljnih događanja u bajki koju smo obradili u prvoj radionici.

2. AKTIVNOST: *Gledanje crtanoga filma* Ljepotica i zvijer (104 min.)

- Započinjemo gledanje filma.

3. AKTIVNOST: *Komentiranje pogledanoga filma* (5 min.)

- Po završetku filma učenici prepričavaju omiljene dijelove
- Učenici uspoređuju slikovnicu i film

4. AKTIVNOST: *Evaluacija* (5 min.)

- Učenicima je ponovno podijeljen primjerak listića kakav su dobili na početku nastavnoga sata.
- Označuju svoje raspoloženje na kraju nastavnoga sata.

-Zahvaljuje učenicima na suradnji.

Po završetku treće radionice, iznesena su opažanja i zaključci. U prvoj etapi sata učenici su bili iznimno zainteresirani za radionicu. Budući da govorimo o prvome razredu osnovne škole, odnosno djeci koja su još uvijek većinski u skupini lošijih čitača, odlučili smo se za sinkronizirani crtani film. Taj je odabir uvelike pridonio koncentraciji djece i film je u potpunosti zaokupio njihovu pažnju.

8.4. Četvrta pedagoška radionica

U prethodnome potpoglavlju spomenuli smo gledanje crtanoga filma. Kako stalno ponavljamo da je tema svih radionica je jedinstvena: *Digitalna humanistika u radu s djecom mlađe školske dobi*, valja istaknuti da je upravo crtani film jedan od najboljih primjera korištenja digitalne humanistike u djece mlađe školske dobi. Ovoj je radionici

također predviđeno trajanje od 120 minuta, budući da ćemo se ovoga puta baviti *gledanjem crtanoga filma Dama i skitnica*.

U nastavku prenosimo aktivnosti predviđene u pismenoj pripremi za nastavni sat.

- Voditeljica radionice se predstavlja i najavljuje temu.
- Učenici se smještaju na stolice prethodno složene na sredini učionice kako bi simulirali ambijent kina i poziva ih se na suradnju.

1. AKTIVNOST: *Prisjetimo se bajke* (10 min)

- Učenici na prethodno pripremljenim listićima označuju emotikon koji označuje njihovo trenutačno raspoloženje
- Učenici se prisjećaju koju smo bajku obradili u drugoj radionici
- Prisjećamo se temeljnih događanja bajke iz druge radionice.

2. AKTIVNOST: *Gledanje crtanoga filma Dama i skitnica* (76 min.)

- Započinjemo gledanje filma.

3. AKTIVNOST: *Komentiranje pogledanoga filma* (5 min.)

- Po završetku filma učenici prepričavaju omiljene dijelove
- Učenici uspoređuju slikovnicu i film

4. AKTIVNOST: *Ilustracija omiljenoga dijela iz filma* (24 min.)

- Učenici ilustriraju omiljeni dio iz filma

5. AKTIVNOST: *Evaluacija* (5 min.)

- Učenicima je ponovno podijeljen primjerak listića kakav su dobili na početku nastavnoga sata.
- Označuju svoje raspoloženje na kraju nastavnoga sata.

-Zahvaljuje učenicima na suradnji.

Po završetku četvrte radionice, iznesena su opažanja i zaključci. U prvoj etapi sata učenici su bili iznimno zainteresirani za radionicu. S obzirom da su u prethodnoj radionici već gledali crtani film, ovoga su puta bili dodatno zainteresirani. Budući da govorimo o prvome razredu osnovne škole, odnosno djeci koja su još uvijek većinski u skupini lošijih čitača, odlučili smo se za sinkronizirani crtani film. Taj je odabir uvelike pridonio koncentraciji djece i film je u potpunosti zaokupio njihovu pažnju. U posljednjih dvadeset minuta filma djeci je popustila koncentracija i zainteresiranost za film. Možemo zaključiti da je razlog tome što se u prethodnome filmu ipak radilo o *pravim* likovima iz bajke, dok smo ovoga puta gledali bajku čiji su glavni junaci psi. U prilogu su ilustracije omiljenoga dijela iz filma, pri čemu je učenicima ponuđeno da mogu ilustrirati omiljeni dio iz jednoga od ova dva filma. Većina se razreda odlučila ilustrirati *Ljepoticu i zvijer*, dok na nekoliko radova uopće nije bilo moguće raspoznati što je ilustrirano. Na Slici 6 prikazane su ilustracije Ljepotice i zvijeri, dok Slika 7 prikazuje onu skupinu radova na kojima je nemoguće razaznati što su učenici željeli ilustrirati.

Sl. 6 Ilustracije Ljepotice i zvijeri

Sl. 7 Nedefinirane ilustracije

8.5. Peta pedagoška radionica

U prethodnim potpoglavljima govorili smo o pedagoškim radionicama u kojima smo s učenicima obradili dvije slikovnice i dva crtana filma. Kao takvi, slikovnice predstavljaju tradicionalni oblik nastave, dok smo crtani film koristili kao jedan od oblika digitalne humanistike. Budući da govorimo o djeci mlađe školske dobi, točnije prvome razredu osnovne škole, crtani je film najprikladnija metoda digitalne humanistike s obzirom na dob učenika. Posljednja će se, peta, radionica također temeljiti na istoj temi: *Digitalna humanistika u radu s djecom mlađe školske dobi*.

Cilj ove radionice jest spoznati temeljne razlike između tradiciionalnoga oblika nastave i onoga koji uključuje digitalnu humanistiku. U nastavku prenosimo aktivnosti predviđene u pismenoj pripremi za nastavni sat. Ova će radionica također trajati 45 minuta, odnosno jedan školski sat.

- Voditeljica radionice se predstavlja i najavljuje temu.
- Učenici se smještaju na stolice prethodno složene ukrug na sredini učionice i poziva ih se na suradnju.

1. AKTIVNOST: *Prisjetimo se bajki* (5 min)

- Učenici se prisjećaju koje smo bajke obradili u prethodnim radionicama

- Prisjećamo se temeljnih obilježja bajke.

2. AKTIVNOST: *Prisjećanje radnje slikovnice* Ljepotica i zvijer (5 min.)

- Učenici prepričavaju radnju slikovnice.

3. AKTIVNOST: *Prisjećanje radnje crtanoga filma* Ljepotica i zvijer (5 min.)

- Učenici prepričavaju radnju crtanoga filma.

4. AKTIVNOST: *Prisjećanje radnje slikovnice* Dama i skitnica (5 min.)

- Učenici prepričavaju radnju slikovnice.

5. AKTIVNOST: *Prisjećanje radnje crtanoga filma* Dama i skitnica (5 min.)

- Učenici prepričavaju radnju crtanoga filma.

6. AKTIVNOST: *Usporedba slikovnice i crtanoga filma* (10 min.)

- Učenici uspoređuju slikovnicu i crtani film

- Uz primjere argumentiraju zašto im se više svidjela slikovnica ili crtani film.

7. AKTIVNOST: *Evaluacija* (10 min.)

- Učenici iznose mišljenja o dosadašnjim radionicama.

- Argumentiraju što im se najviše svidjelo, a što ne

- Izjašnjavaju se bi li više voljeli lektire obrađivati samo na osnovu knjiga ili bi pak voljeli nastaviti s obradom utemeljenoj na digitalnoj humanistici.

- Zahvaljuje učenicima na suradnji.

Po završetku posljednje radionice, iznesena su opažanja i zaključci. Kako ne bi utjecalo na njihovo raspoloženje, učenici nisu znali da je ovo posljednja radionica. Cilj radionice bio je saznati odgovara li učenicima više tradicionalni oblik nastave ili ipak favoriziraju ovaj utemeljen na digitalnoj humanistici. Iz razgovora s učenicima, moguće je zaključiti

da djeca uvelike favoriziraju vid nastave utemeljen na digitalnoj humanistici. Argumenti koje su naveli bili su zanimljivost, suradnja, razgovor, ali i to da su puno brže upamtili radnju filma negoli radnju slikovnice.

9. ZAKLJUČAK

Teoretski dio rada nešto je više govorio o samome fondu knjižnice, odnosno o njegovu kreiranju; suvremenoj školskoj knjižnici; planu i programu rada školskog knjižničara; ciljevima razvoja i djelovanja školske knjižnice; zakonskim i podzakonskim okvirima djelatnosti i budućnosti same školske knjižnice.

U praktičnome se dijelu rada naglasak ipak stavlja na pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičku izobrazbu (PPDMI) stručnoga suradnika knjižničara. Pomoću primjera radionica u Osnovnoj školi Hinka Juhna u Podgoraču, u 1. razredu osnovne škole, pokazat će se važnost PPDMI u izobrazbi školskoga knjižničara.

Govoreći o knjižnicama kao intelektualnome, informacijskom, komunikacijskom i medijskome središtu, prema tipologiji Organizaciji Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO) govorimo o nacionalnima, sveučilišnim (knjižnice u sustavu visokih učilišta), općeznanstvenim (koje nisu ni nacionalne ni središnje sveučilišne), specijalnim, narodnim i školskim knjižnicama.

Fond knjižnice poželjno je što više nadograđivati, a to ovisi o namjeni knjižnice, njezinu postojećem fondu i financijskim sredstvima same knjižnice. Također, govoreći o nadogradnji knjižničnoga fonda, potrebno je ponajviše usmjeriti pažnju na potrebe korisnika određene knjižnice. Program izgradnje fonda jest dokument o općim principima popunjavanja fonda, koji određuje svrhu i sadržaj s gledišta korisnika kao i stručnjaka. Fond knjižnice podrazumijeva skup fizičkih izvora informacija kombiniranih s virtualnim pristupom odabranim i organiziranim izvorima informacija

Zakonom je, između ostaloga, propisano sljedeće:

- školska ustanova (osnovna i srednja škola te učenički dom) ima knjižnicu
- djelatnost knjižnice sastavni je dio obrazovnog procesa u kojem se stručno-knjižnična djelatnost obavlja u manjem opsegu ili uobičajeno i služi za ostvarivanje obrazovnog procesa
- knjižnica mora udovoljavati uvjetima koji su propisani standardima ukupne - tjedne obveze učitelja, nastavnika, odgajatelja i stručnih suradnika utvrđuju se u 40-satnome radnom tjednu godišnjim planom i programom rada

- stručni suradnici obavljaju neposredan odgojno-obrazovni rad s učenicima te stručno-razvojne i koordinacijske poslove
- tjedna norma neposrednoga odgojno-obrazovnog rada stručnog suradnika je 25 sati
- tjedne radne obveze učitelja i stručnih suradnika propisuje ministar.

Kako se u radu ponajviše, između ostalih knjižnica, bavimo školskom knjižnicom, njezinom djelatnošću i zaduženjima školskoga knjižničara, nemoguće je ne primijetiti da Zakon definira da svaka školska ustanova (osnova i srednja škola, te učenički dom) mora imati knjižnicu, no nigdje nije definirano da školska ustanova mora imati i knjižničara. Tako dolazimo do mogućnosti u kojima nestručni djelatnici škola obavljaju posao školskoga knjižničara. Ovim je radom dokazano da je uloga stručnoga suradnika knjižničara u školskim ustanovama itekako potrebna.

Kako govorimo o dokazanoj neophodnosti stručnoga suradnika knjižničara u školskim ustanovama, moguće ju je uvidjeti kroz radionice održane u OŠ Hinka Juhna u Podgoraču. Iako govorimo o prvome razredu osnovne škole, čak su i najmađi učenici iz skupine djece mlađe školske dobi zamijetili kakva je razlika između tradicionalnoga oblika nastave i onoga utemeljenog na digitalnoj humanistici. U ovim smo se radionicama koristili samo crtanim filmom kao jednom od metoda koje omogućava digitalna humanistika, ali čak i na temelju pet radionica u trajanju od ukupno 375 minuta, učenici su se izjasnili da bi preferirali nastavu utemeljenu na digitalnoj humanistici nasuprot ovoj tradicionalnoj. U tome je smislu za školsku ustanovu neophodno zaposliti stručnoga suradnika školskoga knjižničara koji na temelju svoga obrazovanja jamči kompetencije koje bi unaprijedile samu nastavu i obrazovanje.

BIBLIOGRAFIJA

1. Aparac Jelušić, Tatjana. »Obrazovanje za digitalne knjižnice: pogled iz Europe.« *Libellarium : časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova* 2016: 7.
2. Aparac-Jelušić, Tatjana. »Biti bibliotekar : jučer, danas, sutra.« *Knjižnica : glasilo Zveze bibliotekarskih društva Slovenije* 1997: 33-44.
3. Aparac-jelušić, Tatjana. »Izgradnja i upravljanje fondom školske knjižnice.« 2003: 3-4.
4. Čelić-Tica, V. »Suvremena školska knjižnica : pomoć učenicima s poteškoćama čitanja i pisanja.« *Bjelovarski učitelj : časopis za odgoj i obrazovanje* 11 2006: 35-40.
5. Dewey, Melvil. *Classification and subject index for cataloguing and arranging the books and pamphlets of a library*. 1876.
6. Lovrinčević, J. *Školska knjižnica kao jedan od čimbenika unapređivanja odgojno-obrazovnog sustava : magistarski rad*. Zagreb, 1994.
7. Narodne novine: http://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html. (pristupano 12.6.2017.)
8. Narodne novine: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1998_01_5_66.html (pristupano 12.6.2017.)
9. Milički, Jasna. *Online brošura: Hrvatsko udruženje školskih knjižničara*. <http://www.husk.hr/hdoc/BrosuraZG12.pdf> (pristupano 12.6.2017.)
10. Zovko, M. »Školska knjižnica : izvor informacija i znanja.« *HNOS - Moja nova škola* ožujak 2006: 40.